

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Intro

.....

door **Marc Janssens** De auteur is hoofdredacteur van *Christen Democratische Verkenningen*.
marc.janssens@wi.cda.nl/@janssensmarc

‘We moeten onze wijsheid gebruiken om hen te helpen. Want wij zijn beter.’ Aan het woord is een Chinese leidinggevende in de fabriek Fuyao Glass America. De fabriek staat centraal in de onthullende Netflix-documentaire *American Factory*. Fuyao Glass America is het project van een rijke Chinese zakenman, die in Ohio een voormalige autofabriek van General Motors ombouwt tot een fabriek om autoruiten te maken. Deze geeft nieuwe hoop aan Amerikaanse werknemers, die in 2008 hun baan verloren toen GM haar deuren sloot.

Wat volgt is een inzichtgevende inkijk in de ontmoeting tussen twee culturen. De hoop en het ontzag voor wat de Chinezen neerzetten maakt na verloop van tijd plaats voor weerzin en weerstand. De Amerikanen blijken de kadaverdiscipline van de Chinezen niet aan te kunnen, maken zich zorgen over hun geringe salaris en onveilige arbeidssituatie, maar krijgen als ze om een vakbond vragen nul op het rekest. Aan de andere kant verbazen de Chinezen zich erover dat je in Amerika de president belachelijk mag maken, dat de Amerikanen maar liefst twee dagen per week, het weekend dus, vrij zijn, en dat ze klagen als ze moeten overwerken. Toch is er op persoonlijk niveau ook ontmoeting en waardering. ‘Hij is mijn Chinese vriend’, zegt een Amerikaan vol trots.

Wat in *American Factory* op kleine schaal gebeurt, vindt wereldwijd in het groot plaats. De Chinezen komen, en maken een ongekende groeispuurt mee. Dat zorgt voor ontmoeting tussen diverse culturen, maar ook voor ergernis, botsing en inmiddels verzet. Want niet alleen (bedrijfs)culturen, ook kernwaarden ten aanzien van democratie, godsdienstvrijheid, hiërarchie, en individuele rechten blijken te wringen. De VS en Europa zijn inmiddels wakker en maken elk de balans op: hoe te antwoorden op de komst van de Chinezen met hun Nieuwe Zijderoute, handelspraktijken en opmars op het gebied van kunstmatige intelligentie?

Kernwaarden

In deze CDV verkennen we de situatie op mondiaal, Europees, nationaal en lokaal niveau en bezien we voor welke dilemma's we staan. Want niet alleen de EU en de VS verschillen in hun reactie op de Chinezen, ook binnen Europa bestaat verdeeldheid. En wat moeten we met de ongemakkelijke vraag of onze kernwaarden op het gebied van democratie, privacy, individuele en groepsrechten, ethiek en pluriformiteit, en onze regels ten aanzien van monopolievorming ons niet juist op achterstand plaatsen als het gaat om de vraag hoe de wereldorde er de komende decennia gaat uitzien?

De komst van de Chinezen doet ons in Europa in de spiegel kijken. Wat zijn ten diepste onze waarden? Moeten we, zoals Jonathan Holslag aangeeft, met onze kortzichtige koopziekte waarmee we de Chinezen slapend rijk hebben gemaakt, niet ook de hand in eigen boezem steken? En hoe gaan we te werk nu langzaam maar zeker onze ogen voor de Chinese realiteit opengaan?

Gematigdheid en redelijkheid

Reflecteren doen we ook in het actualiteitskatern. We zijn verheugd dat we met Herman Van Rompuy een christendemocraat als columnist gevonden hebben die zijn sporen in de Belgische en Europese politiek verdiend heeft. De voormalige premier van België en eerste voorzitter van de Europese Raad zal ons in het herfst- en lentenummer met zijn inzichten verrijken. Wat Van Rompuy onder de titel 'Opstand der gematigden' ditmaal onder uw aandacht brengt, sluit goed aan bij wat zijn Belgische collega-christendemocraat Wouter Beke in de rubriek 'Vanuit de basis' te vertellen heeft. Van Beke verscheen dit jaar *Revolutie van de redelijkheid*, en we vragen hem hoe de redelijkheid het kan winnen in een politiek landschap dat ogenschijnlijk door polarisatie wordt gekenmerkt. Net als in Nederland blijkt in België, te midden van veel poeha op de flanken, het midden met eigen oplossingen te kunnen komen, die aansluiten bij de redelijkheid van de meeste burgers. De 'stille werkers' noemt Beke hen, die hun best doen in professie en samenleving en dat ook van de overheid verwachten. Mensen die verlangen naar geborgenheid en verbondenheid. Ze hebben iets te bieden en hopen dat de overheid daartoe de voorwaarden schept, maar kunnen daarin dus ook teleurgesteld raken.

Eveneens in het actualiteitsdeel een bijdrage van Eddy van Hijum, die een herziening van de sociale zekerheid bepleit. Het aantal flexwerkers en zelfstandigen op de arbeidsmarkt is zo toegenomen dat het huidige stelsel niet meer voldoet. Het CDA moet zich opwerpen als hoeder van een vangnet dat alle werkenden, dus niet alleen werknemers met een vaste baan, verzekert tegen inkomensverlies bij ziekte, werkloosheid en arbeidsongeschiktheid, aldus de CDA-gedeputeerde in Overijssel.

.....

Verder een discussie over de vraag of het CDA zich niet actief als ‘sociaal-conservatief’ moet neerzetten. Max Runge, student politieke communicatie, pleit hier in navolging van wijlen senator Alfons Dölle voor, mede omdat het CDA volgens hem vanwege de christelijke uitstraling kiezers misloopt. CDJA-voorzitter Hielke Onnink reageert en stelt dat de partij juist werk moet maken van haar christen-democratische wortels en kernwaarden, om zo de eigen identiteit te versterken en te actualiseren. Optimisme, durf, inzet van talenten en verscheidenheid zijn daarbij belangrijke waarden.

So Long, My Son

Hoop, moed en verbondenheid: ze komen ook aan bod in een andere recente filmproductie over China dan *American Factory*. In de aangrijpende film *So Long, My Son* van de Chinese regisseur Wang Xiaoshuai zien we de tragedie van de Chinese eenkindpolitiek op dramatische wijze verbeeld in het verhaal van een echtpaar dat zijn enige zoon verliest. De film laat ontroerend zien hoe desastreus staatsbeleid kan inwerken op het persoonlijke leven van gezinnen en vrienden. Politiek is geen onschuldige bezigheid. Tegelijk schemert er hoop, moed en verbondenheid door in het drama dat zich tegen de achtergrond van China’s onstuimige opmars manifesteert. Een man en een vrouw houden zich aan elkaar vast, weten ondanks alles vol te houden en harten te raken, en blijken veel meer te zijn dan het systeem dat hen gevangenhoudt.

Spiegel

Het is diezelfde menselijkheid die in *American Factory* te zien is, ondanks de immense kloof tussen de nonchalant ogende Amerikanen en de overijverige Chinezen. Vriendschappen tussen beiden ontstaan. En als hij terugdenkt aan zijn arme, maar gelukkige jeugd op het Chinese platteland vraagt zelfs de 73-jarige directeur, die wereldwijd vele fabrieken heeft neergezet, zich in een moment van openheid en zelfreflectie af: ‘Lever ik nou een goede bijdrage aan de wereld af, of ben ik een crimineel?’ In China is de film niet toegankelijk, maar wordt hij illegaal gedeeld en roept naast verdediging van de Chinese praktijk ook reflectie op. Chinezen zien in dat de bedrijfsefficiëntie in hun land zich weinig gelegen laat liggen aan de gezondheid, veiligheid en waardigheid van mensen. De mondiale vervlechting zorgt er dus niet alleen voor dat Europa in de spiegel kijkt, maar hopelijk China ook. We hebben in Nederland en Europa overtuigende politiek nodig, zeker ten aanzien van China’s onstuimige groei. Maar we mogen de medemenselijkheid niet uit het oog verliezen. Redelijkheid moet samengaan met vastberadenheid. Bruggen ophalen met bruggen slaan.